

Ζ'. Η ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΎΨΙΣΤΟΝ ΑΥΤΟΥ ΛΙΓΑΘΟΝ

Οἱ ἄνθρωποι πάντες ἐπιδιώκουσι τὴν ἑαυτῶν εὐδαιμονίαν ὡς τι ὑψιστον καὶ πάντων ἄριστον, τὰ δ' εἰς ταύτην φέροντα ὑπολαμβάνουσιν ἀγαθὰ ¹⁾. Καίτοι δ' ὅμως πάντες εἰσὶ πεπεισμένοι ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐπιτύχωσι τῆς εὐδαιμονίας, ὅμως μέγα πρὸς ἀλλήλους διαφωνοῦσιν ἐν τῇ διαγνώσει τῆς οὐσίας καὶ φύσεως αὐτῆς. Λιότι πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι ἡ εὐδαιμονία προέρχεται ἐκ τῆς ἡδονῆς καὶ τέρψεως ²⁾ πολλοὶ δ' ἐκ τοῦ ἔρωτος ὡς μεγίστην δύναμιν ἔχοντος καὶ πᾶσαν ἡμῶν εὐδαιμονίαν παρασκευάζοντος ³⁾. Ὑπολαμβάνουσι δηλονότι πολλοὶ ὅτι ὁ ὀρθῶς βιωσόμενος πρέπει νὰ ἐπιτρέπη ὅπως αἱ ἐπιθυμίαι αὐτοῦ ᾧσιν ὡς οἷόν τε μέγιστα καὶ μὴ κολάζῃ ἀλλ' ὑπηρετῇ αὐταῖς. Κατὰ τοὺς τοιαῦτα

¹⁾ Εὐθύδ. 279 Α.

²⁾ Φίλ. 11, Β.

³⁾ Συμπ. 188 D. πβλ. καὶ 180 Β. 193 D.

δοξάζοντας ἢ τρυφή καὶ ἀκολασία καὶ ἐλευθερία εἶναι ἀρετὴ καὶ εὐδαιμονία κατὰ τὸ φυσικὸν δίκαιον, τὰ δὲ ἄλλα εἶναι παρὰ φύσιν συνθήματα, ἀνθρώπων φλυαρία καὶ οὐδενὸς ἄξια· οἱ δὲ μηδενὸς δεόμενοι δὲν εἶναι κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην εὐδαίμονες, διότι οὕτως οἱ νεκροὶ καὶ οἱ λίθοι ἤθελον εἶναι εὐδαίμονέστατοι ¹⁾. Ἀλλὰ τοὺς τοιαῦτα παραδεχομένους λανθάνει κατὰ τὸν φιλόσοφον ἡ προσφροσνότης τῶν Πυθαγορείων ἀλληγορία, καθ' ἣν ὁ βίος τῶν ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀρχομένων, ἥτοι τῶν ἀκόλαστων, ὁμοιάζει πρὸς πίθον τετραήμερον καὶ σαθρὸν ἢ πρὸς κόσκινον, τοῦναντίον δὲ ὁ τῶν σωφρόνων πρὸς πίθον στεγανὸν καὶ ὑγιῆ. Ὁ μὲν σώφρων τοὺς ἑαυτοῦ πίθους πληρωσάμενος ἀπαλλάττεται τῶν φροντίδων οὐδ' ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐπιχέῃ ἄλλο ὑγρὸν, ὁ δὲ ἀκόλαστος ἀείποτε φροντίζων νὰ πληρώσῃ τὰ τετραήμενα ἀγγεῖα ἀναγκάζεται νύκτα καὶ ἡμέραν νὰ ἐργάζεται, διότι ἄλλως θέλει ἔχει τὰς ἐσχάτας λύπας. Τῷ βίῳ δηλαδὴ τοῦ ἀκόλαστου ὑπάρχει πλείστη ἐπιροὴ ἀλλὰ καὶ πλείστη ἐκροὴ ἡδονῶν, διότι ὁ ἀκόλαστος διάγει βίον Χαραδριοῦ, ὅστις ἅμα τῷ ἐσθίειν ἐκκρίνει ²⁾. Ἄλλοι δὲ πάλιν ὑπολαμβάνουσιν ὅτι εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἄγει ὁ πλοῦτος ³⁾ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ τούτοις

¹⁾ Γοργ. 492 Α - Ε.

²⁾ Ἐνθ. ἀν. 493 Β-494 C.

³⁾ Οὕτω παρίσταται ὑπὸ τοῦ Πλάτου ἐν τῷ Γοργία

πολλάκις συμπαρομαρτοῦσα ἀδικία ¹⁾). Ἄλλ' ὁ Πλάτων ἐν τοῖς διαλόγοις διδάσκει ὅτι ὁ ἄδικος εἶναι πάντως ἄθλιος, ἀθλιώτερος μὲν ἐὰν μὴ τιμωρηθῆ, ἤττον δ' ἄθλιος, ἐὰν τύχῃ τιμωρίας ²⁾. ἀποδεικνύει δὲ προσέτι ὅτι τὸ ἀδικεῖν ἐστὶν αἰσχροτέρον καὶ κάκιον καὶ βλαβερώτερον τοῦ ἀδικεῖσθαι ³⁾ καὶ καθόλου ἢ ἀδικία καὶ ἢ ἄλλη τῆς ψυχῆς πονηρία ὑπάρχει τὸ μέγιστον τῶν κακῶν ⁴⁾. Ἄλλὰ τοῦ κακοῦ τούτου τύχῃ ἀγαθῆ δὲν ἐλλείπει φάρμακον θεραπείας· διότι, ὥσπερ τῆς πενίας ἀπαλλάττει ὁ χρηματιστὴς καὶ τῆς νόσου ὁ ἰατρός, οὕτω καὶ τῆς ἀδικίας ὁ δικαστής, ὅστις ὀρθῶς κολάζων ἰᾶται τὴν μεγάλην τῆς ψυχῆς νόσον. Τούτων οὕτως ἐχόντων φανερόν ὅτι εὐδαιμονέστατος εἶναι ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ἐπομένως ἐξ ἀρχῆς μηδόλως ἀδικήσας, ἀλλ' ἐκ δύο ἀδικησάντων ἀθλιώτερος μὲν

(471 B) ὡς εὐδαιμονέστατος ὁ Ἀρχέλαος, ὃς δοῦλος κατ' ἀρχὰς ὢν διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀδικημάτων ἐγένετο τύραννος τῆς Μακεδονίας.

¹⁾ Εὐθύδ. 279 A.

²⁾ Γοργ. 272 E. πβλ. καὶ 478 E. «εὐδαιμονέστατος μὲν . . . ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν ψυχῇ . . . δεύτερος δὲ δήπου ὁ ἀπαλλαττόμενος». Διότι ὁ ἄδικος κολαζόμενος ἀπαλλάττεται τῆς κακίας τῆς ψυχῆς καὶ ἐπομένως ὠφελεῖται (αὐτ. 477 A.)

³⁾ Γοργ. 474 C-475 C.

⁴⁾ αὐτ. 477 E.

εἶναι ὁ μὴ κολαζόμενος ὡς μὴ ἰατρευόμενος μηδ' ἀπαλλαπτόμενος τῆς νόσου, εὐδαιμονέστερος δὲ ὁ διὰ νοουθεσιῶν καὶ ἐπιπλήξεων καὶ τιμωριῶν ἰαθεὶς καὶ τῆς μεγίστης νόσου τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγείς. Ὁ ἀδικήσας ἄρα πρέπει νὰ σπεύσῃ τάχιστα πρὸς τὸν δικαστήν, ὡς ὁ πάσχων πρὸς τὸν ἰατρόν, ὅπως μὴ ἐγχρονισθῆν τὸ νόσημα τῆς ἀδικίας ὑπουλον τὴν ψυχὴν ποιήσῃ καὶ ἀνίατον ¹⁾. Οὕτω διὰ καταλλήλου Θεραπείας καὶ ἀποκωλύσεως ἀπὸ τῶν κακῶν ἐπιθυ-

¹⁾ Γοργ. 480 Β. Τὴν τιμωρίαν θεωρεῖ ὁ Πλάτων ἠθικὴν ἀνάγκην καὶ ὄργανον, δι' οὗ ἐπιτυγχάνεται ἔνθεν μὲν ἢ ἀπὸ τῆς κακίας κάθαρσις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀδικήσαντος, ἔνθεν δὲ ἢ ἐκφόβησις τῶν ἄλλων (Γοργ. 478 Ε ἔξ. 480 Α κέξ. Πολ. 2, 380 Α. 9, 591 Α. κᾶ). Ἡ μετὰ λόγου δηλαδὴ γινομένη κόλασις δὲν γίνεται ἔνεκα τοῦ παρεληλυθότος ἀδικήματος (διότι τὸ πραχθὲν δὲν δύναται νὰ καταστῇ ἀγέννητον) ἀλλὰ χάριν τοῦ μέλλοντος, ἵνα μὴ πάλιν ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος ὁ ἀδικήσας μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα (Πρωτ. 324 Β). Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀγαθὸν διώκει ἢ τιμωρία σκόπόν, ὀφείλει τις, εἰ ἀδικήσῃ, ἐκὼν νὰ ἔλθῃ ὡς τάχιστα πρὸς τὸν δικαστήν. Οἱ δὲ τὰ ἔσχατα ἀδικήσαντες καὶ διὰ ταῦτα ἀνίατοι γενόμενοι αὐτοὶ μὲν διὰ τῆς τιμωρίας οὐδὲν ὠφελοῦνται ἀλλὰ τὰ μέγιστα καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα αὐτῶν πάθη ἀποβαίνουσι τοῖς ἄλλοις νοουθετήματα (Γοργ. 525 Β κέξ. Νόμ. 5, 528 C). Εἰς τοὺς τοιοῦτους ἐπιβάλλεται τιμωρία ὁ θάνατος ἐπ' ἀγαθῶ τῆς πόλεως (Πολιτ. 308 Β. Νόμ. 9, 862 Ε).

μιῶν πρέπει νὰ καταστῆ ἐκποδὸν ἢ ἀδικία καὶ πᾶσα ἄλλη τῆς ψυχῆς πονηρία, ἐπανέλθῃ δὲ ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη, ἥτις εἶναι τάξις καὶ κόσμος τῆς ψυχῆς ¹⁾· διότι ἡ μὲν σώφρων ψυχὴ εἶναι ἀγαθὴ ἢ δὲ ἄφρων καὶ ἀκόλαστος κακὴ. Ὁ σώφρων πράττει τὰ προσήκοντα καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἥτοι εἶναι ὅσιος καὶ δίκαιος. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀνδρεῖος εἶναι κατ' ἀνάγκην ὁ σώφρων, δι' ἧς ἀνδρείας φεύγει μὲν καὶ διώκει ὅσα πρέπει, καρτερικῶς δὲ ὑπομένει ὅσα δεῖ. Λοιπὸν ὁ σώφρων εἶναι δίκαιος καὶ ὅσιος καὶ ἀνδρεῖος καὶ ἐπομένως ἀγαθός· ἀγαθός δ' ὢν εὖ καὶ καλῶς πράττει ἢ ἂν πράττη. Ἄλλ' ὁ εὖ πράττων εἶναι μακάριος καὶ εὐδαίμων, τοῦναντίον δὲ ὁ κακῶς πράττων εἶναι ἄθλιος καὶ δυσδαίμων. Ὁ μὲν ἄρα σώφρων εἶναι εὐδαίμων ὁ δὲ ἀκόλαστος ἄθλιος. Ἐκ τούτων γίνεται συμπερανὲς ὅτι ὁ θέλων νὰ ᾖ εὐδαίμων ὀφείλει νὰ διώκῃ μὲν καὶ ἀσκῆ τὴν σωφροσύνην φεύγῃ δέ, ὅσον δύναται, τὴν ἀκολασίαν· πρέπει δὲ νὰ φροντίζῃ ὅπως μηδεμίαν ἀνάγκην λάβῃ τιμωρίας, εἴαν δὲ λάβῃ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων ἢ ιδιώτης ἢ πόλις, εὐθὺς ἐπιτεθῆ ἢ προσήκουσα κόλασις. Οὗτος εἶναι ὁ σκοπός, πρὸς ὃν βλέπων πρέπει νὰ ζῆ ὁ μέλλων νὰ ᾖ μακάριος, πᾶσαν σπουδὴν καὶ προθυμίαν ποιούμενος ὅπως φεύγῃ τὴν ἀκολασίαν. Διότι ὁ ἀκόλαστος οὔτε

1) Ἐνθ. ἀν. 504 D.

τοῖς ἀνθρώποις δύναται νὰ ᾗ προσφιλῆς οὔτε τῷ θεῷ ἀλλ' ἤκιστα αὐτοῖς κοινωνῶν ληστοῦ βίον διάγει. Ἄλλ' ὅπου δὲν ὑπάρχει κοινωνία, ἐκεῖ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ φιλία, ἥτις κατὰ τοὺς σοφοὺς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους συνέχει¹⁾. Ἐκ τούτων καθίσταται δῆλον, ὅτι ἡ σωφροσύνη συνοχὴν καὶ κόσμον ποιῶσα ἄγει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν. Εἰς ταύτην προδήλως δὲν ἐξικνουῦνται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐκ παίδων ἐν τοῖς δικαστηρίοις διατρίβοντες καὶ τὰς ψυχὰς διεφθαρμένας ἔχοντες τρέπονται ἐπὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὸ ἀλλήλους ἀνταδικεῖν, ἀλλ' ἐκεῖνοι μόνον ὅσοι οὔτε εἰς δικαστήριον οὔτε βουλευτήριον οὔτε ἄλλο τι κοινὸν τῆς πόλεως συνέδριον προιτῶσιν οὔδὲ πλοῦτον καὶ δύναμιν ἐπιδιώκουσιν οὔδὲ περὶ δεῖπνα καὶ κώμους καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀσχολοῦνται ἀλλὰ διατελοῦσι διερευνῶντες, τί ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ τί προσήκει τῇ φύσει αὐτοῦ νὰ ποιῇ ἢ πάσχη, τουτέστιν οἱ φιλόσοφοι. Οὔτοι λοιπὸν τῶν βασιλέων καὶ τυράννων καὶ ἰσχυρῶν ἀνθρώπων τὴν εὐγένειαν καὶ τὰ πλούτη περιορῶντες καὶ τὰς ἐν τῷ βίῳ περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου προσπιπτούσας ἀμφισβητήσεις καταλείποντες ἐρευνῶσι τὴν φύσιν αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας καὶ ἐρχόμενοι εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας καὶ ἀθλιότητος ζητοῦσι κατὰ τίνος

¹⁾ 507 Α - 508.

τρόπον προσήκει τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνην μὲν νὰ κτήσεται ταύτην δὲ νὰ ἀποφύγῃ. Τὰ τοιαῦτα ζητήματα δὲν δύνανται νὰ ἐξετάσωσιν οἱ μικροὶ τὴν ψυχὴν ἐκεῖνοι καὶ δικανικοὶ ἀλλ' οἱ ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ σχολῇ τεθραμμένοι ἤτοι οἱ φιλόσοφοι, οἵτε μόνον δύνανται νὰ ὑμνήσωσιν ὀρθῶς τὸν ἀληθῆ βίον τῶν θεῶν καὶ εὐδαιμόνων ἀνθρώπων ¹⁾. Εἰ δὲ πάντες τὴν μεγάλην τῆς φιλοσοφίας σπουδαιότητα κατενόουν καὶ φιλόσοφοι καθίσταντο, ἤθελεν ὑπάρχει πλείων εἰρήνη καὶ ἐλάττω κακὰ τοῖς ἀνθρώποις. Λιότι ὁ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος συνειδῶς ὅτι ὀφείλει νὰ ἐκφύγῃ τὴν πονηρίαν καὶ κακίαν ἀδιαλείπτως ὁρμᾷ πρὸς τὸν ὑπὲρ αἴσθησιν ἀληθῆ καὶ πραγματικὸν κόσμον καὶ πειρᾶται νὰ καταστῆ κατὰ τὸ δυνατόν ὅμοιος τῷ θεῷ. Ἴνα δὲ τούτου ἐπιτύχῃ, διώκει ἐκ παντὸς τρόπου τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀσκεῖ πᾶσαν ἀρετὴν ὑπολαμβάνων ἀθλίους τοὺς ἐν ἄλλοις ἐπιτηδεύμασι νομιζομένους σοφοὺς καὶ δεινοὺς. Ὁ ἀληθινὸς δηλονότι φιλόσοφος ἔχει περὶ τούτων τὴν γνώμην ὅτι, ἐνῶ πρόκεινται εἰς μίμησιν τὸ μὲν θεῖον εὐδαιμονέστατον τὸ δὲ ἄθεον ἀθλιώτατον, οὔτοι ὑπὸ ἡλιθιότητος καὶ τῆς ἐσχάτης ἀνοίας λανθάνουσιν ἐαυτοὺς τῷ μὲν θεῷ ἀνομοιούμενοι τῷ δ' ἄθεῷ διὰ τὰς ἀδίκους πράξεις ὁμοιούμενοι ἀλλ' οἰκεῖτοι πρὸς τὸ κακὸν γενόμενοι καὶ ἀθλίως ζῶντες οὐ μόνον ἐν

¹⁾ Θεαίτ. 173 Α — 176 Α.

τῷ παρόντι βίῳ θὰ δῶσι τὴν προσήκουσαν δίκην ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον δὲν θὰ ᾧσιν εὐδαίμονες οὐδὲ θὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν καθαρὸν ἀπὸ τῶν κακῶν τόπον ¹⁾. Τοῦναντίον πρέπει νὰ λεχθῆ περὶ τοῦ φιλοσόφου, ὅτι ζῆ βίον εὐδαίμονα, πρὸς τε τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ὁμόλογον καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ διατεταγμένον. Τοιοῦτος δ' ὢν ὁ φιλόσοφος προσπορίζει οὐ μόνον ἑαυτῷ ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μέγα ἀγαθόν. Διότι ὑπάρχει ἐπιτηδειότατος ὅπως τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ χρῶμενος, ἐὰν εὖρη ψυχὴν προσήκουσαν, φυτεύσῃ καὶ σπείρῃ ἐν αὐτῇ λόγους, οἵτινες θὰ ἀποβῶσιν ἱκανοὶ μὴ μόνον τῷ φυτεύσαντι νὰ βοηθῶσιν ἀλλὰ καὶ τὸν ἔχοντα νὰ ποιήσωσιν εὐδαίμονα, καθ' ὅσον ἐστὶ τῷ ἀνθρώπῳ δυνατόν ²⁾. Ἡ διδασκαλία δηλαδή καὶ παραίνεσις τῶν φιλοσόφων προσποιεῖ τοῖς νέοις σοφίαν καὶ ἐπιστήμην, δι' ἧς καθίστανται δυνατοὶ ὅπως καὶ τὰ ἀγαθὰ κτῶνται καὶ ὀρθῶς τούτοις χρῶνται καὶ εὐδαίμονος βίου ἐπιτυγχάνωσιν· διότι ἡ ἐπιστήμη παρέχει τοῖς ἀνθρώποις εὐπραγίαν ἐν πάσῃ κτήσει καὶ πράξει ³⁾. Ὅποτε δὲ τηλικαύτην εἰς τὴν εὐδαιμονίαν δύναμιν ἔχει ἡ σοφία καὶ ἐπιστήμη, ἀνάγκη πλεῖστον νὰ θεραπεύηται. Ῥητέον δ' ὅτι ἐν ταῖς ἐπιστήμαις σπουδαίαν θέσιν ἐπέχει ἡ πολιτική,

¹⁾ Θεαίτ. 176 B — 177 B.

²⁾ Φαῖδρ. 277 A.

³⁾ Εὐθύδ. 281 B.

ἥτις παρέχει τὸ ὀρθῶς πράττειν καὶ χρησίμως ποιεῖν ἐν τῇ πόλει. Αὕτη δὲ εἶναι πρακτικὴ ἀλλὰ γνωστικὴ, διότι ἡ χρῆσις αὐτῆς ἀπαιτεῖ μᾶλλον σύνεσιν καὶ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἢ ἐνέργειαν τῶν χειρῶν καὶ σύμπαντος τοῦ σώματος· πρὸς δ' ἔτι δὲν εἶναι κριτικὴ ἀλλ' ἐπιτακτικὴ, διότι ὁ ἔχων αὐτὴν δὲν εἶναι ἀπλοῦς τις θεατῆς καὶ κριτῆς ἀλλ' ἐπιτάττει τὸ ἐκάστοτε ὀφειλόμενον νὰ γένηται¹⁾. Ὡσαύτως χαρακτηρίζεται ἡ ἐπιστήμη αὕτη ὡς προνοητικὴ τῆς τροφῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ καθόλου ὡς δυσχερестаτή καὶ ἐπομένως οὐχὶ πολλοῖς ἀλλὰ πάνυ ὀλίγοις ὑπάρχουσα. Οἱ ταύτην ἐν τῇ πόλει ἀσκοῦντες, εἴτε κατὰ τὰ γεγραμμένα πράττουσιν, εἴτε παρ' αὐτὰ, εἰς ἓν καὶ μόνον ἀποβλέπουσιν, εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀρχομένων· φροντίζουσι δηλονότι ἀδιαλείπτως ὅπως οἱ πολῖται πάντες ἄριστα τὰ ἑαυτῶν ἔργα ἐπιτελῶσι καὶ οὕτω συμπάσης τῆς πόλεως αὐξανομένης μεταδιδῶν ἐκάστοις ἡ φύσις εὐδαιμονίας²⁾. Οὐδεὶς δὲ φόβος, μή τι ἁμάρτημα συμβῆ, ἐφ' ὅσον οἱ ἄρχοντες μετὰ νοῦ καὶ τέχνης τὸ δίκαιον διανέμουσι τοῖς πολίταις καὶ δύνανται αὐτοὺς καὶ νὰ σφύζωσι καὶ ἀμείνους ἐκ χειρῶν κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἀποτελῶσι³⁾. Τοιοῦ-

¹⁾ Πολιτικ. 260 Α κέξ.

²⁾ Πολ. 4, 421 C.

³⁾ Πολιτικ. 297 Α Β.

τοι δ' ἀγαθοὶ ἀρχόντες τὰ δίκαια καὶ ὅσια ὀρθῶς πᾶσι διανέμοντες εἰκότως ἀγαπῶνται καὶ εὐδαιμόνως διακυβερνῶσι τὴν ὀρθὴν πολιτείαν ¹⁾. Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι τὸ ἔργον τῶν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν πολιτῶν ἀποβλεπόντων ἀρχόντων συνίστησιν ἢ γνώσις καὶ χρῆσις τῆς δικαιοσύνης καὶ πάσης καθόλου ἀρετῆς. Τὴν ἔννοιαν ταύτην ἐμφαντικῶς ἐξαίρων ὁ φιλόσοφος ἐλέγχει ὡς δεινὸν σφαλ-λομένους τοὺς ὑπολαμβάνοντας ὅτι εὐδαίμονες καὶ μακάριοι εἶναι οἱ ἰσχυροὶ καὶ ἄδικοι καὶ τυραννικοὶ οἱ ἀλλοτρίας κτήσεις ἰδίας καθιστάντες καὶ ἄλλους ἑαυτοῖς καταδουλοῦντες. Οὐχὶ οἱ τοιοῦτοι ἀλλὰ πᾶν τοῦναντίον οἱ δίκαιοι καὶ ἀγαθοὶ ζῶσιν εὐδαίμονες καὶ μακάριοι διότι ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀρετὴ, δι' ἧς ἡ ψυχὴ τὸ ἑαυτῆς ἔργον ἐπιτελεῖ. "Ὅθεν ἡ μὲν δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων ἔσται, ὁ δ' ἄδικος κακῶς βιώσεται καὶ ἄθλιος καὶ κακοδαίμων γενήσεται ²⁾. "Ὅπερ δὲ θαυμαστόν, ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι αὐτάρκης πρὸς εὐδαιμονίαν. Ὁ δίκαιος καὶ σώφρων

¹⁾ Ἐνθ. ἀν. 301 D. Ὁ βίος τῶν τοιούτων ἀρχόντων εἶναι κατὰ τὸν φιλόσοφον μακαριώτερος τοῦ μακαριστοῦ βίου τῶν Ὀλυμπιονικῶν, διότι ἡ νίκη ἐκείνων εἶναι καλῶν καὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν σωτηρίαν συμπάσης τῆς πόλεως. (Πολ. Β, 465 D.).

²⁾ Πολ, 1, 353 A κέξ.

ἀνὴρ εἶναι εὐδαίμων καὶ μακάριος, εἴαν τε μέγας καὶ ἰσχυρός, εἴαν τε μικρὸς καὶ ἀσθενὴς ἦ, καὶ εἴαν πλουτῆ καὶ μὴ ¹⁾. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ πολιτεία διὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ συμπάσης τῆς ἀρετῆς δύναται νὰ εὐδαιμονήσῃ. Διόπερ ἀνάγκη πᾶσα ὅπως ταύτην κατὰ τὰ εἰρημένα διατάττωσι καὶ ῥυθμίζωσιν ἄνδρες σοφοὶ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν κεκτημένοι, οἵτινες ἐν τῷ ἑαυτῶν ἔργῳ τῷ θεῷ παραδείγματι χρῶνται. Οἱ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενοι ἀρχόντες δὲν εἶναι πλούσιοι χρυσίου ἀλλὰ ζωῆς ἀγαθῆς καὶ ἔμφρονος ²⁾. Πόρρω δ' ἀπέχουσι τῶν τοιούτων ἀρχόντων οἱ τύραννοι, οἵτινες, ὡς εἴρηται, οὐχ ὅπως τὴν πόλιν ποιοῦσιν εὐδαίμονα ἀλλ' οὐδ' ἑαυτούς. Εἰκότως· διότι ἡ ψυχὴ τοῦ τυράννου ἢ τοῦ τούτῳ ὁμοίου ὑπὸ οἴστρου ἀεὶ ἐλκομένη ὑπάρχει μεστὴ ταραχῆς καὶ μεταμελείας καὶ ἐπομένως ἀθλία καὶ κακοδαίμων ³⁾. Λοιπὸν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἕκαστοι καὶ ἡ πολιτεία καθόλου ἐπιτυγχάνουσι τῆς εὐδαιμονίας, εἴαν ἐνεργῶσι συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ ὁμολόγως πρὸς τὴν σύμπασαν ἀρετὴν.

Οὕτως ὁ Πλάτων τὴν κοινὴν περὶ εὐδαιμονίας δοξασίαν καταπολεμῶν καὶ τοὺς σφαλεροὺς τῶν πολλῶν διαλογισμοὺς καταλείπων παρέχει ὀρθὴν καὶ

¹⁾ Νομ. 2, 660 E.

²⁾ Πολ. 7, 521 A.

³⁾ Πολ. 9, 577 E. Περὶ τούτου ἀκριβέστερος ἐγένετο λόγος ἐν τῷ περὶ Πολιτείας κεφαλαίῳ.

ἀκριβῆ ἠθικὴν διδασκαλίαν κηρύττων ὅτι ἡ τὸν σκοπὸν τῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργειῶν ἀποτελοῦσα εὐδαιμονία προέρχεται οὐχὶ ἐκ τῶν ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων ἀλλ' ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ τῆς ἀσκήσεως μὲν τῆς δικαιοσύνης καὶ πάσης ἀρετῆς ἀποφυγῆς δὲ τῆς ἀδικίας καὶ πονηρίας. Ἐπειτα δὲ ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου σαφέστατα ὀρίζεται ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεως αὐτοῦ. Ἐκ τῶν δύο δηλαδὴ μερῶν τῆς ἡμετέρας ὑποστάσεως τὸ μὲν σῶμα εἶναι αἰσθητὸν ἢ δὲ ψυχὴ ἀειδὲς καὶ δὴ ὁμοιότατον ταῖς ιδέαις. Ἡ ψυχὴ μετέχει μάλιστα τοῦ θείου, ὅπερ ἐστὶ σοφόν, ἀγαθὸν καὶ πᾶν ὅ,τι τοιοῦτον ¹⁾, ἐθέασατο δὲ καὶ ἐγνώρισε πρὸ τῆς εἰς τὸ σῶμα εἰσόδου τὰ αἰώνια τῶν αἰσθητῶν ὄντων πρότυπα ²⁾: εἶναι ἄρα συγγενῆς πρὸς ἐκεῖνο, ὅπερ μονοειδὲς ὄν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταῦτ' ἔχει καὶ οὐδέποτε οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται ³⁾, καθαρὸν δὲ ὄν καὶ ἀθάνατον δι' οὐδεμιᾶς αἰσθήσεως ἀλλὰ διὰ μόνου τοῦ τῆς διανοίας λογισμοῦ καθίσταται ληπτὸν ⁴⁾. Τοιαύτη οὔσα ἢ ψυχὴ, ὅταν μὲν διὰ τινος τῶν αἰσθήσεων

¹⁾ Φαῖδρ. 246 E.

²⁾ Ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι συγγενῆς πρὸς τὸ θεῖον καὶ ἀθάνατον καὶ ἀεὶ ὄν, φαίνεται ἐξ ὧν αὕτη ἄπτεται καὶ ἐφρίεται διὰ τῆς φιλοσοφίας ὁμιλιῶν. (Πολ. 10, 611 E.).

³⁾ Φαίδ. 78 D.

⁴⁾ αὐτ. 79 A.

ἐπιχειρῆ τῇ ἐξετάσει ὄντος τινός, ἔλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ ταῦτα ἔχοντα καὶ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἰλιγγιᾶ ὥσπερ μεθύουσα, ὅταν δ' αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν σκοπῆ τὰ ὄντα, ἀνάγεται εἰς τὸ καθαρὸν καὶ αἰεὶ ὄν καὶ ἀθάνατον καὶ παύεται τοῦ πλάνου καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις καλεῖται ¹⁾. Ἡ ψυχὴ δηλαδὴ ἐκ τοῦ ὑπερουρανίου χώρου εἰς τὴν γῆν καταπεσοῦσα καὶ εἰς τὸ σῶμα εἰσελθοῦσα διάγει ἐν αὐτῷ ὡς ἐν εἰρκτῇ ²⁾· διότι τοῦτο πληροῦν τὴν ψυχὴν ἐρώτων καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας πολλῆς καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν μυρία ἐμποδίσματα παρέχον δὲν ἐπιτρέπει αὐτῇ νὰ κτήσηται ἱκανῶς οὐ ἐπιθυμεῖ, τουτέστι τοῦ ἀληθοῦς ³⁾. Τότε δὲ μόνον ἐπιτυγχάνει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀληθοῦς, ὅταν ἐν τῇ ζητήσει μηδαμῶς χρῆται ταῖς αἰσθήσεσιν ἀλλ' αὐτὴ εἰς ἑαυτὴν συλλέγεται καὶ ἀθροίζεται πιστεύουσα μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἢ αὐτῇ ἑαυτῇ, τουτέστι πιστεύουσα «ὅ,τι ἂν νοήσῃ αὐτὴ καθ' αὐτὴν αὐτὸ καθ' αὐτὸ τῶν ὄντων» ⁴⁾. Οὗτος δὲ κατὰ τὸ δυνατόν ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμὸς τῆς ψυχῆς εἶναι μελέτημα τῶν φιλοσόφων ⁵⁾, οἵτινες εἰς τὰ αἰεὶ κατὰ ταῦτα καὶ κατὰ λόγον ἔχοντα

¹⁾ Φαίδ. 79 D.

²⁾ Φαίδ. 62 B. πβλ. Κρατ. 400 B.

³⁾ Φαίδ. 66 B.

⁴⁾ Φαίδ. 83 A. 64 D κέξ.

⁵⁾ Αὐτ. 67 C κέξ.

ἀποβλέποντες μιμοῦνται αὐτὰ καὶ ὅτι μάλιστα τούτοις ἀφομοιοῦνται. Εἰκότως· διότι, ὡς θαυμάζων τις ὀμιλεῖ, τοῦτο καὶ μιμεῖται. Τῷ θεῷ ἄρα καὶ κοσμίῳ ὀμιλῶν ὁ φιλόσοφος κόσμος καὶ θεῖος κατὰ τὸ δυνατόν τῷ ἀνθρώπῳ καθίσταται καὶ δημιουργὸς τῆς σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης καὶ συμπάσης τῆς δημοτικῆς ἀρετῆς ¹⁾. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ψυχὴ θεῖαν ἔχει τὴν καταγωγὴν, φανερὸν ὅτι ὀφείλει καὶ μετὰ τὴν εἰς τὸ σῶμα εἴσοδον νὰ τείνη πρὸς τὸ συγγενὲς αὐτῇ ἀίδιον καὶ ἀληθὲς ὄν, ἦτοι τὰς ιδέας, καὶ δὴ τὴν ὑψίστην αὐτῶν, τὴν ιδέαν τοῦ ἀγαθοῦ, ἥπερ ὑπάρχει πρωτουργὸς πάντων τῶν ὀρθῶν καὶ καλῶν καὶ αἰτία πάσης ἐπιστήμης καὶ ἀληθείας ²⁾. Ἐκ τούτων γίνεται φανερὸν ὅτι θεία ὑπάρχει τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις καὶ σκοπὸς αὐτοῦ πρόκειται ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιτήδευσις καὶ ἢ πρὸς τὸν θεὸν δυνατὴ ἐξομοίωσις, ἥπερ προσγίγνεται διὰ τῆς συνεχοῦς ἐρεύνης καὶ ἀδιαλείπτου θέας τῶν αἰεὶ κατὰ ταῦτὰ ἐχόντων ³⁾. Ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς φύσεως τοῦ θεοῦ ὄντος ἀπολύτου ἀγαθοῦ προέρχεται ὅτι πᾶσα τοῦ ἀνθρώπου προᾶξις πρέπει νὰ ᾖ ἀλλοτριὰ τοῦ κακοῦ καὶ ὅσον ἔνεστι σύμφωνος τῷ ἀγαθῷ· καὶ δὲν δύναται μὲν ὁ

¹⁾ Πολ. 6. 500 C. D.

²⁾ Ἡ ιδέα τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀληθείας ὡς παρέχουσα τῷ μὲν γινώσκοντι τὴν δύναμιν τὴν γνωστικὴν τοῖς δὲ γινωσκομένοις τὴν ἀλήθειαν. Πολ. 7, 508 E.

³⁾ Πολ. 6, 500 C. D.

ἄνθρωπος νὰ ἀπαλλαγῇ παντάπασι τοῦ κακοῦ, ὅπερ τὴν θνητὴν φύσιν καὶ τόνδε τὸν κόσμον περιπολεῖ, ὀφείλει ὅμως νὰ πειραῖται ὅπως ὅτι τάχιστα φύγη ἐκεῖσε, ἔνθα τὸ κακὸν οὐδαμῶς ἐγγωρεῖ¹⁾. Ἡ δὲ φυγὴ τοῦ κακοῦ εἶναι ὁμοίωσις τῷ θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν²⁾. Αὕτη δὴ ἢ τὸν ὑψιστον τοῦ ἀνθρώπου σκοπὸν ἀποτελοῦσα φυγὴ τοῦ κακοῦ καὶ ἢ κατὰ τὸ δυνατόν ὁμοίωσις πρὸς τὸν θεὸν προσγίγνεται διὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐπιτηδεύσεως πάσης ἀρετῆς³⁾. Ὁ ἀσκῶν τὴν ἀρετὴν καὶ ποιῶν τὸ ἀγαθὸν προσεγγίζει πρὸς τὸν θεόν, ὅς ὢν αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ

1) Ἄλλ' εἰ καὶ ὁ θάνατος εἶναι ὅλως προτιμότερος τῆς ζωῆς, ὅμως καὶ ἐκεῖνοι, οἷς εἶναι βέλτιον νὰ ἀποθάνωσιν ἢ νὰ ζῶσι, δὲν εἶναι ὅσιον νὰ ἀποκτείνωσιν αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀλλὰ πρέπει νὰ περιμένωσιν ἄλλον εὐεργέτην. Ἀπλῶς δ' εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, περὶ οὗ ἄλλαι ὑπ' ἄλλων τῆς ἀρχαιότητος φιλοσόφων ἐξηγέθησαν γινώμαι, ὁ Πλάτων τοῖς Πυθαγορείοις συμφερόμενος γνωματεύει ὅτι οἱ θεοὶ ἐπιμελοῦνται ἡμῶν καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἐσμεν κτήματα τῶν θεῶν. Κτήματα δ' ὄντες τῶν θεῶν ὀφείλομεν νὰ μὴ πράττωμεν αὐτοβούλως μηδὲ νὰ ἀποθνήσκωμεν πρότερον, πρὶν ἀνάγκην τινὰ ὁ θεὸς ἐπιπέμψῃ· διότι ἄλλως τιμωρεῖ τὸ θεῖον ἡμᾶς, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἠθέλομεν ἀγανακτήσει καὶ τιμωρήσει τοὺς ἡμετέρους οἰκέτας. (Φαίδ. 61 D κέξ.).

²⁾ Θεαίτ. 176 Α.

³⁾ Πολ. 10, 613 Α.

παντὸς φθόνου ξένος ἠθέλησε πάντα κατὰ τὸ δυνα-
τὸν νὰ γένωνται ἑαυτῷ παραπλήσια ¹⁾). Εἶναι δὲ φα-
νερὸν ὅτι ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς καὶ τῇ πρὸς τὸ
ἀπόλυτον ἀγαθὸν προσεγγίσει ἔγκειται ἡ τοῦ ἀν-
θρώπου εὐδαιμονία, εἰκότως· διότι ὁ θεραπεύων τὴν
δικαιοσύνην καὶ ἀσκῶν πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι θεοφι-
λῆς καὶ ὅσα ἀπὸ θεοῦ γίνονται, πάντα γίνονται αὐτῷ
ὡς οἶόν τε ἄριστα. Οὐδαμῶς δ' εὐλογον ὑπὸ τοῦ
θείου νὰ ἀμελῆται ἐκεῖνος, ὅστις προθυμεῖται νὰ
γένηται δίκαιος καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπιτηδεύων νὰ ὁμοιω-
ται, ὅσον δυνατόν, τῷ θεῷ ²⁾). Ὅτι δ' ἐνίοτε δίκαιος
ἀνὴρ περιπίπτει πενία ἢ νόσοις ἢ τινι τῶν ὑπολαμβι-
νομένων κακῶν, τοῦτο δὲν ἀντίκειται τῇ εἰρημένῃ θεο-
φιλίᾳ ³⁾). Διότι πάντα τὰ φαινόμενα κακὰ θὰ ἀποβῶσιν
εἰς ἀγαθόν τι τῷ δικαίῳ ζῶντι καὶ ἀποθανόντι. Οὐ
μόνον δ' ὑπὸ τοῦ θείου φιλοῦνται ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν
ἀνθρώπων τιμῶνται οἱ δίκαιοι καὶ χρηστοὶ ἄνθρω-
ποι, οἵτινες πρεσβύτεροι γινόμενοι ἐν τῇ ἑαυτῶν
πόλει ἄρχουσι καὶ πλείστων ἀγαθῶν παρὰ τῶν πο-

¹⁾ Διὸ καὶ εἰς τάξιν ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας πᾶν πλημ-
μελῶς καὶ ἀτάκτως κινούμενον ὄρατόν. (Τίμ. 29 E κέξ).

²⁾ Πολ. 4, 500 D. Θεαίτ. 176 B-E. Νόμ. 4, 716 B κέξ.

³⁾ Πβλ. Ἀπολογ. 41 C «καὶ τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές
ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε
τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγ-
ματα». Νόμ. 10, 899 D-904 D.

λιτῶν τυγχάνουσι. Τάναντία συμβαίνουσι τοῖς ἀδίκοις καὶ κακοῖς, οὔτινες καὶ ἐὰν νέοι ὄντες λάθωσι, κατὰ τὸ τέλος τοῦ βίου καταγελῶνται καὶ προπηλακίζονται καὶ κακοδαιμονοῦσιν ὁμοιάζοντες πρὸς κακοὺς ὁρμεῖς, οὔτινες τὸ μὲν πρῶτον μετὰ μεγάλης ὁρμῆς ἀναπηδῶσι, τελευτῶντες δὲ καταγέλαστοι γίνονται καὶ ἀστεφάνωτοι ἀποτρέχουσιν¹⁾. Ἐπειτα αὐτῇ ἢ τῶν πράξεων ἐκάστου ποιότης ἐπάγει τὴν προσήκουσαν τῆς ψυχῆς κατάστασιν, ἐξ ἧς ἤρτηται ἢ εὐδαιμονία ἢ ἡ κακοδαιμονία. Ἐλάχιστον ἢ τῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου συνείδησις συμβάλλεται εἰς τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν, καθίσταται δὴλον ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἐγγὺς τοῦ θανάτου ὢν φοβεῖται καὶ φροντίζει περὶ ἐκείνων, ἃ πρότερον οὐδόλως ἀνελογίζετο, καὶ σκοπεῖ εἴ τινα τι ἠδίκησε· καὶ ὁ μὲν εὐρίσκων ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ πολλὰ ἀδικήματα θαμὰ ἐγειρόμενος ἐκ τοῦ ὕπνου φοβεῖται καὶ ζῆ μετὰ κακῆς ἐλπίδος, ὁ δὲ συνειδὼς ἑαυτῷ ὅτι οὐδὲν ἠδίκησεν ἀλλὰ δικαίως καὶ ὀσίως τὸν βίον διήγαγεν, ἔχει ἀγαθὴν καὶ ἠδεῖαν ἐλπίδα²⁾. Ἄλλ' αἱ προσήκουσαι ἐκάστῳ κατὰ τὰς πράξεις ἀμοιβαὶ παρέχονται μᾶλλον ἐν τῷ ἐπέκεινα ἢ ἐν τῷδε τῷ βραχεῖ βίῳ. Διότι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου οὐδαμῶς φθειρομένη ὑπὸ τῆς οἰκείας πονηρίας ἢ τοῦ οἰκείου κακοῦ, ἦτοι τῆς ἀδικίας καὶ

¹⁾ Πολ. 10, 612 Β-Ε.

²⁾ Πολ. 1, 330 Ε.

ἀκολασίας καὶ δειλίας καὶ ἀμαθίας, φανερόν ὅτι ὑπ' οὐδενὸς ἑτέρου διόλλυται ἀλλ' εἶναι ἀθάνατος¹⁾. Καὶ ἐὰν μὲν ἡ ψυχὴ διὰ σώφρονος καὶ χρηστοῦ βίου καθαρὰ ἀπαλλαγῇ μηδὲν τοῦ σώματος συνεφέλουσα ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ, ἀπέρχεται εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ, τὸ ἀειδὲς τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, ἔνθα ξένη οὔσα καὶ πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρχει εὐδαίμων· ἐὰν δὲ τοῦναντίον μεμιασμένη ἡ ψυχὴ καὶ ἀκάθαρτος ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ἅτε τούτῳ ἀεὶ κοινωνοῦσα καὶ θεραπεύουσα, δὲν δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν ὑψηλότερον ἐκεῖνον τῶν ἰδεῶν χῶρον ἀλλ' ἔχουσα τὸ σωματοειδὲς τοῦτο τὸ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὄρατὸν βαρύνεται καὶ ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν ὄρατὸν τόπον²⁾. Διὸ πᾶσαν σπουδὴν ὀφείλει πᾶς εὖ φρονῶν νὰ ποιῆται, ὅπως πάσης κακίας καὶ πανουργίας ἀφιστάμενος δίκαιον δὲ καὶ σώφρονα βίον διάγων καταστῆ φίλος τῷ θεῷ καὶ τῆς ἀρετῆς τὰ ἄθλα κομίσηται³⁾. Πέποιθε λοιπὸν ὁ Πλάτων ὅτι ὁ μὲν δικαίως καὶ ὀσίως τὸν βίον διελθὼν, ὅταν τελευτήσῃ, ἀπέρχεται εἰς μακάρων νή-

1) Πολλαχῶς ἄλλως ἀποδεικνύει ὁ Πλάτων τῆς ψυχῆς τὴν ἀθανασία. Ἄλλ' ὁ ἀκριβέστερος περὶ αὐτῆς λόγος θὰ ἀπῆγεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ προκειμένου θέματος εἰς τὴν ψυχολογίαν.

2) Φαίδ. 81 A - E πβλ. καὶ 107 C κέξ. 114 B C.

3) Πολ. 10, 621 D

σους¹⁾, ἔνθα οἴκει ἔν πάσῃ εὐδαιμονία ἐκτὸς κακῶν, ὁ δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως βιοῦς ἔρχεται εἰς τὸ τῆς τείσεως καὶ δίκης δεσμοτήριον, ἦτοι τὸν τάρταρον²⁾. Οὐδὲν ἄρα ὑπάρχει τῷ ἀγαθῷ ἀνθρώπῳ ἀσμενιστότερον τῆς ἀναλήψεως τοῦ βίου ἐκείνου, καθ' ὃν τῶν ποικίλων τοῦ σώματος ἐνοχλήσεων καὶ παντοειδῶν ἐμποδισμάτων ἀπηλλαγμένος καὶ τῶν ἀμοιβῶν σώφρονος καὶ χρηστοῦ βίου ἀπολαύων θὰ διάγῃ εὐδαίμων καὶ μακάριος. Τούτων οὕτως ἐχόντων εὐδηλον ὅτι ὁ παρῶν βίος οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μελέτη τοῦ θανάτου³⁾ καὶ προοδοποιήσις καὶ παρασκευὴ ἐτέρου βίου μακαρίου καὶ εὐδαίμονος, οἷος τῇ ἀληθείᾳ προσήκει τῇ θείᾳ τοῦ ἀνθρώπου ὑποστάσει καὶ τῇ θεσπεσίᾳ καὶ ὑψηλῇ αὐτοῦ φύσει.

1) Κατὰ δημώδη τρόπον ποιεῖται λόγον ὁ φιλόσοφος περὶ τῶν νήσων τῶν μακάρων, διότι κατ' ἀλήθειαν νοεῖ διὰ τούτων τρόπον, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι τὰ ὄντως ὄντα, καθάπερ μαρτυρεῖ τὸ παρὰ Φαίδ. 80 D λεγόμενον «ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τρόπον ἕτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς Ἄδου ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεὸν. . . . ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσεται καὶ ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι;»

2) Γοργ. 523 B. Θεαίτ. 177 A. Πολ. 10, 614-615.

3) Φαίδ. 80 E.